

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky

Akademický rok: 2014/2015

Destinace (země, město): Polsko, Kraków

Jméno, příjmení: Mgr. Jitka Lukášová, Ph.D.

Aktuální adresa lektorátu: Jagellonská univerzita v Krakově, Ústav slovanské filologie, Katedra českého a lužického jazyka, ul. Reymonta 4, 30-059 Krakov, Polsko

Počet vyučovaných studentů: 57 (velikost skupin podle ročníků: 17 + 13 + 11 + 9 + 7)

Počet výukových hodin týdně: 18 (9 „lektorátů“ po 90 minutách v každém semestru a konzultace; v zimním semestru intenzivní týdenní pobyt se studenty v rozsahu čtyřiceti výukových hodin)

Popis stavu IFS v akademickém roce 2014/2015

Ústav slovanské filologie (Instytut Filologii Słowiańskiej, dále jen IFS) Jagellonské univerzity (dále UJ) si zachoval, i přes silný konkurenční boj mezi univerzitami a odklon od tradičního chápání absolventa lingvistického oboru ke kulturním studiím, stále jak filologický profil studia, tak i profil absolventa-filologa či překladatele. Bohemistika je na UJ vyučována jako vysokoškolský studijní obor a jazyková cvičení, nazývaná zde „lektorát“, jsou v rámci tohoto studia důležitým povinným předmětem. Zřejmě díky tradici místní bohemistiky, třetí nejstarší slavistiky ve střední Evropě, a díky takto postavenému studijní plánu jsme měli v letošním prvním kole přijímacího řízení sedmdesát zájemců o studium v bakalářském studijním programu. V magisterském studijním programu je situace v posledních letech obtížnější, ale i zde jsme v letošním roce přesáhli nutné minimum uchazečů k otevření magisterského studia a lze očekávat mírné navýšení v druhém kole přijímacího řízení v září 2015.

V rámci „lektorátu“ jako předmětu byly jako každoročně modifikovány

a aktualizovány testy a zkoušky, byly rozpracovány náplně jednotlivých seminářů a zpřesněny seznamy odborné literatury předmětu. Společně s kolegyní-lektorkou slovenského jazyka, dr. Adélou Gabrikovou, jsme vytvořily novou verzi hodnocení závěrečné zkoušky pro II. ročník magisterského studia.

Také v letošním roce se opakoval určitý rozkol v přístupu k práci s odborným textem. Studenti IFS musejí na konci studia odevzdávat několikastránkové resumé svých bakalářských a magisterských prací v češtině (1–3 strany u bakalářské práce, kolem 8–10 stran u magisterské práce), a lektor se tak dostává do kuriózní situace. V pojetí UJ není totiž lektor akademickým pracovníkem a náplní jeho předmětů je praktické zlepšování jazykových znalostí i řečových dovedností, v daném kontextu je však lektor povinen vyučovat jak literárněvědnou, tak lingvistickou terminologii a věnovat pozornost výuce odborného stylu, čehož lze dosáhnout pouze navýšením počtu konzultačních hodin lektora.

Charakteristika vyučovaných ročníků

Lektor MŠMT vyučuje na Jagellonské univerzitě ve všech ročnících oborových bohemistů. Studenti přicházejí na univerzitu s nulovou znalostí jazyka, po prvním ročníku bakalářského studia musejí dosáhnout úrovně A2 a v recepci B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (dále jen SERR), ve druhém ročníku musejí splňovat kritéria úrovně B1 a B2 podle SERR a ve třetím ročníku úroveň C1 podle SERR. Hodinová dotace je však nižší, než vyžaduje SERR. V prvních třech ročnících vyučuje lektor společně s kolegou, stálým lektorem IFS, dr. Petrem Jokešem. Hodinová dotace je v současnosti obvykle rozdělena tak, že dvě třetiny hodin vede lektor MŠMT a jednu třetinu dr. Jokeš.

Studenti prvního ročníku IFS mají povinnost absolvovat tzv. „Týdenní zimní jazykový pobyt“, tj. intenzivní týdenní jazykový kurz zaměřený na rozvoj jazykových kompetencí studentů a pomáhající integraci nového studijního kroužku. V letošním akademickém roce kurz proběhl na začátku prosince v Orawce. Studenti denně absolvují sedm hodin výuky, večer následují společenské akce (společné promítání filmů, společné vaření, zpívání atd.). Tento způsob vedení kurzu klade vysoké nároky na lektory, pro něž je celý pobyt neplaceným nadúvazkem (v Orawce není technické vybavení, je třeba předem připravit materiály k výuce téměř třicetihodinového kurzu a také přivést s sebou techniku, tabule atp.).

V magisterském studijním programu vyučuje pouze lektor MŠMT. Skupiny studentů IFS jsou doplňovány zájemci z dalších univerzit, z ekonomických důvodů jsou přijímáni také

studenti s nulovou znalostí českého jazyka. Práci v takovéto víceúrovňové skupině lze přirovnat k práci v malotřídní škole, studijní výsledky však musejí být co nejpodobnější výsledkům studentů, již studují obor celých pět let, protože všichni studenti skládají stejné závěrečné zkoušky. Tento druh výuky proto vyžaduje nejen zkušeného vyučujícího, ale i cílevědomé studenty. Vyučovanou skupinu v prvním ročníku magisterského studia lze proto charakterizovat jako A1–C1 podle SERR. Ve druhém ročníku magisterského studia si mnoho studentů vybírá Individuální studijní plán, protože obvykle už mají stálé zaměstnání. Pro lektora to znamená rozšíření pracovních povinností o zadávání individuálních domácích prací, jejich opravu, individuální konzultaci a komunikaci s jednotlivými studenty (osobně nebo e mailem, individuální konzultace po Skypu apod.).

Je ale nutné zmínit, že studenti-bohemisté v Krakově jsou skutečně motivovaní, o výuku mají zájem, připravují se na ni a v seminářích i při individuálně zadávaných seminárních úkolech dobře pracují. Důležitou roli zřejmě hraje i fakt, že všichni absolventi krakovské bohemistiky bez obtíží nacházejí práci v oboru.

Výukové materiály

Výukové materiály si lektor musí pro všechny ročníky vytvořit sám. Vzhledem k neexistenci vhodného studijního materiálu určeného polským rodilým mluvčím učícím se česky (kromě interní katedrální elektronické učebnice *Čeština pro Poláky* napsané lektory, dr. Jokešem a dr. Malickim ve Wroclawi, částečně používané v prvním ročníku bakalářského studia), vzhledem k omezenému výběru učebnic pro výuku češtiny jako cizího jazyka vhodných pro slovanské mluvčí a nemožnosti používat ve výuce učebnice určené pro Neslovany, z nichž lze využít gramatická cvičení nebo nápady na konverzační úlohy, je tato činnost odborně i časově poměrně náročná. Lektor učící polské rodilé mluvčí proto musí – vzhledem k blízkosti vyučovaných jazyků – studovat odbornou polsko-českou literaturu, učit se polsky, hledat shody i odlišnosti mezi oběma jazyky a vycházet při výuce z typologie studentských chyb.

Dalším důvodem pro tvorbu vlastních výukových materiálů jsou zmíněné víceúrovňové skupiny polských mluvčích v magisterském studijním programu. Samozřejmostí ve všech ročnících je používání multimediálních pomůcek pro češtinu, které zejména pro vysoké úrovně komunikačních kompetencí vyučovaných na IFS v češtině jako cizím jazyce neexistují a jež je třeba vytvořit.

Mám možnost porovnat situaci v Krakově se svou zkušeností z Varšavy, kde jsem jako

lektorka vyučovala pouze ve dvou ročnících, a měla jsem tak větší prostor se na výuku lépe připravit. Lze konstatovat, že situace lektora v Krakově je z hlediska výuky časově i profesně náročná a ve srovnání s jinými polskými lektoráty finančně hůře ohodnocená.

Seminární projekty

V rámci seminářů proběhly studentské projekty, které sice vyžadují setkání mimo výuku, ale velmi dobře fungují jako motivační nástroje. Letos např. práce na česko-polském blogu, příprava miniprůvodce Krakovem pro české turisty apod.

Další aktivity lektora mimo výuku

1. Pravidelná mimovýuková činnost zahrnovala vedení zkoušek bohemistického sboru (jednou týdně; <https://www.facebook.com/bohemianrhapsodyslaw>).
2. Nepravidelná mimovýuková činnost se skládala např. z promítání českých filmů (listopad, březen), mimoškolních pracovních setkání se studenty v kavárně.
3. V rámci pravidelné mimovýukové činnosti bych zmínila i konzultace věnované jak jazyku, tak kultuře a realitám, které přesahovaly objem běžné práce vysokoškolského vyučujícího (několik pracovních dní v měsíci).
4. V listopadu 2014 jsem organizačně zajistila setkání se spisovatelkou Věrou Noskovou a jejím manželem Jindřichem Noskem, pomáhala jsem také při setkání krakovských bohemistů s českými polonisty, kteří přijeli na týdenní pobyt s Mgr. Romanem Madeckim, Ph.D., z Masarykovy univerzity v Brně.
5. V lednu 2014 jsem organizačně zajistila setkání s doc. PhDr. Irenou Bogoczovou, CSc., z Katedry slavistiky Ostravské univerzity.
6. V březnu 2015 jsem jako každoročně vedla ukázkový lektorát, tj. reklamní ukázkovou hodinu pro IFS, na Dnu otevřených dveří Jagellonské univerzity, který přispívá ke zvýšení povědomí případných uchazečů bohemistiky o studium na UJ (https://www.facebook.com/ifs.uj/photos/ms.c.eJxNjskNwEAIxDqKGG76byzRooV8jTFAWUvYGGCCyYMPRJFnJBPRgsI3FvE1VNM9aEA0wAVhvUILjuETjW74Gn2F50ryMewHIIGVNaCj~_3p6G3ZB0YnCXIWsmDE~-_bps.a.1424790664486672.1073741829.1422289494736789/1424790827819989/?type=1&theater).

7. V dubnu 2015 jsem připravila podklady k přednášce Mgr. Magdaleny Zíkové z Ústavu obecné lingvistiky Univerzity Karlovy.
8. V květnu 2015 jsem zorganizovala šestidenní pobyt prof. PhDr. Viktora Viktory, CSc., PaedDr. Heleny Chýlové, Ph.D., a Mgr. Jiřího Novotného ze Západočeské univerzity v Plzni (příprava podkladů k podepsání meziuniverzitní smlouvy Erasmus+, domluva setkání, propagace, zajištění ubytování v bytě lektora, provedení městem). Určitá obtíž se zahraničními návštěvami však spočívá ve finanční stránce věci: Jagellonská univerzita neplatí přednášejícím ani symbolickou sumu za přednášku a obvykle nepřispívá na jejich cestovné ani ubytování. Veškeré kontakty tedy závisí pouze na možnostech a ochotě hostů a na lektorovi (http://www.ifs.filg.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_fSZ5/4530731/88215259).
9. Jako další pracovní činnost, nesouvisející však s výukou, lze uvést návštěvu recepce Velvyslanectví ČR ve Varšavě, organizované u příležitosti výročí České republiky v říjnu 2015, a také pracovní návštěvu politicko-historické konference „Polska i czeska myśl polityczna wobec Rosji“, kterou v květnu 2015 organizovalo Mezinárodní kulturní centrum v Krakově.

Technické zázemí lektorátu

Technické vybavení Katedry českého a lužického jazyka představují dva počítače s přístupem k internetu pro všech osm členů katedry. Díky vstřícnosti současného vedení IFS nemáme problém s kancelářskými potřebami. Ve třídách byly po opětovném stěhování nainstalovány notebooky a dataprojektory, a tak je prostředí vhodné k výuce jazyků. Jsem ale velmi vděčná za technickou podporu DZS (zapůjčený notebook). Chci rovněž poděkovat DZS za možnost nakoupení několika knih minulý rok a za pravidelné zasílání odborných časopisů (Český jazyk a literatura a Host).